

En torturoverlevers dagbog - et essay

Af socialrådgiver Torben Larsen, behandler ved CETT, Vejle Amt

Han forsøgte, at fokusere på de blodblandede svedperler, der nærmest i slowmotion faldt ned mellem hans nøgne knæ. På det bare gulv havde de dannet en mindre pøl, der ufølsomt reflekterede cellens skarpe lys og hans lidelser tilbage til ham.

'Svinet er ved at besvime, få ham op at hænge.' Stemmen havde han hørt mange gange, råbende, skrigende, anklagende men oftest, som nu, kold, konstaterende og uden vrede. Hans sammenbundne hænder blev frigjort, og med et tag under hver armhule blev han løftet op fra stolen. Den ene af mændene bandede da benene brød sammen under ham og de skulle løfte hans fulde vægt. Rebene var klar, hurtigt og professionelt blev de bundet om hans håndled og han blev hejst op, lige tilstrækkeligt højt nok til, at fødderne ikke kunne nå gulvet. De var tre mænd i cellen, der stod i en halvcirkel omkring ham, iagttagende og vurderende. Han så ikke den ene bevæge sig men slaget lige under ribbenene fik ham til at skrigte højt. Hans hjerte hamrede vildt, og det var kun langsomt, at hans kones stemme og beroligende berøring, fik ham tilbage til en anden virkelighed.

Han lå lidt og forsøgte at samle sig. Hans kone vendte sig i sengen og den hurtighed hun gled tilbage i søvnen, viste de mange års øvelse, hun havde fået i at vække ham, når han havde mareridt, uden at hun behøvede at vågne helt. Det var en smule uvirkeligt, nærmest som om hun gjorde det i søvne. Han kikkede igen på klokken. De røde tal viste 04.30, han havde sovet i to timer. Han lå lidt og kikkede op på trælisterne i loftet. Lige over hans hovedet var der en stor mørkerød knast, der mindede ham om et eller andet, han aldrig rigtigt kunne komme på. Der var syvogfirs knaster i loftet, han havde talt dem alle sammen - mange gange. Der var noget beroligende over tallets uforanderlighed. Han havde nu ikke talt dem længe. Sidst fik han det forkerte resultat og måtte tælle dem om flere gange. Det var svært at tælle, når hjertet begyndte at banke hurtigere og knasterne begyndte at få deres eget liv og blev borte fra ham.

Forsigtigt steg han ud af sengen, gik ud i køkkenet og tog på vejen derud den drivvåde t-shirt af. Den stank af sved og angst. Han sad længe ved køkkenvinduet og overvejede at lave te. Planlagde hvordan det skulle gøres, rejse sig fra bordet, tage kedlen, hælde vand på, tænde komfuret, finde kop og tebladene frem, vente på at vandet kom i kog og så lave den te, han havde været vant til at drikke hele livet. Han fik aldrig rejst sig fra stolen, det hele virkede som en uoverkommelig opgave. Sad i stedet og kikkede ud på den sol, der langt tidligere end han var vant til, stod op i horisonten. Fra en anden tid huskede han solen, der nærmest fejede natten bort og i løbet af kort tid brændte den med stråler, der trængte gennem huden og gav varme til blodet, så det løb hurtigere rundt i kroppen og gjorde starten på dagen nemmere. Her blev solen aldrig rigtig varm.

Han gik tilbage i sengen, da han hørte døren til børneværelset gå op. I soveværelset var hans kone ved at tage morgenkåben på. Parat til at tage sig af morgenrutinerne, inden hun selv skulle ud af døren. Han lagde sig stille i sengen og forsøgte via lydene, at følge med i familiens gøremål. Der var ikke mange lyde, der afslørede, hvad de lavede. Han vidste, at deres mor tyssede på dem, hvis de talte højt eller smækkede med døren.

'Jeres far skal have ro, han har det ikke godt', var i de sidste år blevet hendes morgenmantra. Hele situationen mindede ham om dengang hans farfar lå syg i deres hus, og hvor alle i familien længe trippede rundt for ikke at forstyrre den gamle mand, der lå for døden. Han havde oplevet det lidt som en befrielse, da den gamle mand udåndede. Vis hensyn til den døende, tænkte han, men nåede dårligt nok at føle sin egen selvmedlidenhed, før han huskede børnenes gråd, når han i hidsighed over deres larm, havde råbt og skreget og til sidst slået. Ikke én, men flere gange. Han havde forsøgt at bekæmpe det sorte mørke der kunne komme over ham men det kunne tage magten fra ham. Der var ikke noget at sige til, at der i børnenes hensynsfuldhed var blandet en del vagtsomhed. Den kom ud fra erfaringerne.

I det mindste kom døden til hans farfar, men han skulle ikke dø. Han havde utallige gange været ved lægen. Ondt i nyrene, smerter i skulder og arme og den evigt tilbagevendende hovedpine, havde gjort ham til fast gæst i lægens venteværelse. Lægen havde gjort sit, taget blodprøver, røntgenundersøgelser og til sidst scanning af kraniet. Lægen kaldte ham ind efter undersøgelserne og fortalte, at man ikke kunne konstatere nogen alvorlige sygdomme. Smerterne skulle han lære at leve med. Lægen havde anbefalet at han fik psykologsamtaler. 'Tror du at jeg er tosset i hovedet?', spurgte han lægen, men han havde ikke hørt et ord af lægens forklaring, fordi tankerne væltede rundt i hovedet på ham. Han havde sagt nej til psykolog og fik nu medicin, men det hjalp ingenting. Desuden var det så dyrt, at han ikke havde råd til at købe det. Han tænkte ofte på døden, den kunne være en befrielse, og han havde ofte overvejet, hvordan man bedst kunne ende sig eget liv.

Døren til soveværelset gik op og hans kone kom ind for at sige farvel. Han lukkede øjnene og lod som om han sov. Det ville berolige hende, hvis hun troede, at han fik noget søvn. Hun lagde tæppet om ham og forlod soveværelset, lige så stille som hun var kommet ind. Han var nu helt alene i lejligheden og stilheden nærmest tordnede omkring ham. Lyden af køkkenuret trængte igennem og til sidst fik den konstante tikken ham til at stå op. Hans morgenmad stod på køkkenbordet og han forsøgte, at tvinge sig selv til at spise den. Han åbnede køleskabet og tog et glas mælk. Satte sig tilbage til bordet og åbnede vinduet. Lyden fra gaden strømmede ind i køkkenet. En ung pige hvinede og han kikkede ind i bødlets øjne og vidste, at han igen havde skreget. Han hang i tovene og smerterne i skuldrene var ubeskrivelige. Bødlen stod nu lige foran ham, med en cigaret hængende mellem læberne. Bødlen tog cigaretten ud, pustede let på gløden så

den blev rød og uden at miste øjenkontakten, tværede han cigaretten ud på hans maveskind.

Hans maveregion var helt kold og kulden var trængt helt ned i fødderne. Hjertet hamrede i hans bryst og han gipsede efter vejret. Han sad længe ved bordet, inden det lykkedes ham at få angsten under kontrol og han kunne trække vejret normalt igen. Uden at vide det, kradsede han sig på maven. Han havde mistet appetitten og smed resten af morgenmaden i skraldespanden. Han tog det tøj på, som var lagt frem til ham. Skiftede til en skjorte med korte ærmer, selv om vejret egentligt ikke var til det, men han kunne ikke holde ud at have langærmede skjorter på. Ærmestoffet på armene føltes som tusindvis af små syllespidse pile mod huden.

Han gik længe rundt i lejligheden, inden han fik taget sig sammen til at kikke på opslagstavlen i køkkenet. Det sidste hans kone gjorde, inden hun tog af sted, var at hænge huskesedler op, så han kunne huske sine aftaler, hvis der var noget, han skulle i løbet af dagen. Bortset fra en indkøbsseddel var tavlen tom. Der var altid en indkøbsseddel på tavlen. Nogle gange var der kun skrevet en enkelt ting på sedlen, andre gange flere, men der var altid et eller andet, der skulle hentes. Det var ikke alle dage, han læste sedlerne og han blev han hjemme hele dagen. Det var blevet til en fælles tavs overenskomst mellem ham og familien, at dette aldrig blev kommenteret men han havde set, at opslagstavlen var det første, de kikkede på når de kom hjem. Tavlen var blevet familiens pejlemærke på, hvordan han havde det. Manglende sedler på tavlen var et godt tegn for dem. Han ville gerne komme ud alle dage, men der var dage, hvor han ikke turde åbne døren.

Inden han åbnede hoveddøren kikkede han ud af dørspionen. Bare bekræftelsen af, at der ikke stod nogen uden for døren var beroligende. I dag var skyggen væk, andre dage var skyggen bag ham, og han blev bange for at se hvem det var og vendte om inden han nåede ud på gaden. Denne gang gik det. Han gik ned på gaden og stillede sig ved busstoppestedet. Den første bus der kom var halvfuld. Han lod den køre forbi og ventede en halv time på den næste, der var næsten tom. Var der for mange mennesker i bussen fik han kvælningsfølelser og måtte ud. Han stod op bagerst i bussen, så han slap for, at have nogen til at sidde bag sig.

Indkøbscenteret var nærmest tomt. Han kikkede ind i cafeteriet og håbede lidt på, at de ikke var der. Ved det sædvanlige bord over ved hjørnet sad tre af hans bekendte, der vinkede til ham, da de fik øje på ham. Han gik over, gav hånd og satte sig ned. De havde vænnet sig til hans væremåde og forlangte som regel ikke, at han deltog i deres ivrige snakken. Han lod lyden af sit eget sprog omfavne sig og for første gang tillod han sig, at slappe lidt af. Han lukkede øjnene ganske let men fik en brat opvågning, da en af de andre ved bordet talte direkte til ham. Han kikkede mistroisk på manden, som han

ikke kendte særligt godt og forsøgte at regne ud, hvorfor han havde spurgt. Han undlod at svare, mumlede noget uhørligt og rejste sig og gik. Kom ind i butikken og gik tilfældigt op og ned af rækkerne, i håb om at komme forbi de rette hylder.

Han kunne ikke læse hvad der stod på hylderne. Han havde forsøgt at lære sig sproget da de kom til landet. Var startet på sprogskolen sammen med sin kone. Han kæmpede for at følge med, men timerne føltes som år og han gik hjem hver dag med hovedpine. Efter en måned, havde hans kone lært sig små sætninger. Han kunne ikke mere end ti ord og syntes, at de andre i klassen kikkede underligt på ham. Han blev bedt om, at stoppe på skolen, da han beskyldte en af de andre elever for at udspionerede ham. Han måtte klare sig med at kikke på billederne på varerne og sammenligne teksten, med det hans kone havde skrevet på sedlen. En enkel gang ville han overraske sin familie og købte syltede pærer. Hans kone havde stille sat konservesdåsen ind i skabet og sagt, at det var kartofler. Han havde i flere dage følt sig skamfuld over sin uformåenhed. Ved kassen var der en mindre kø, der gjorde ham urolig. Da han nåede han til kassen, kunne han mærke sveden løbe ned at ryggen og kassedamen kikkede på ham, som om hun kunne lugte det. Han gav hende en pengeseddel, for at være sikker på, at der var penge nok og han kunne komme hurtigt ud.

Han fik først sin vejrtrækning under kontrol da han var tilbage i lejligheden. Han satte varerne på bordet så det var det første familien så, når de kom hjem og satte sig til at vente. Han tog al sin medicin frem og satte de forskellige pilleglas på bordet foran sig. Overvejrede hvad der ville ske, hvis han tog alle pillerne på en gang og hvor hurtigt han ville dø af det. Tanken om, at familien skulle komme hjem og finde ham død, var så afskrækkende, at han gemte medicinen bort igen. Han sad urørlig, indtil hans børn kaldte på ham ude fra entreen.